

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatio Synoptica De Iudiciis Ad Lib: II. Decretal: Gregorii IX.

**Herberstein, Ferdinand von
Tabarelli de Fatis, Donato Vincenzo**

Spirens., 1660

Titulus I. De foro competenti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11416

75.
CAPUT III.

DE INSTITVTIONE ORDINIS
Judiciarij.

EXplicatis quibusdam de Iudiciis
in genere, priusquam veniamus
ad alios iudicii actus; præmitti debet
dissertatio de foro competenti, quæ
toti⁹ iudicii contentiosi fundamen-
tum est; & quia ex aliena jurisdic-
tione ad iudicem vocatus venire tene-
tur: proinde sit.

TITULUS I.

DE FORO COMPETENTI.

CASUS.

ALcibiades cùm è Sicilia citaretur
ab Atheniensibus, ut criminibus
responderet; obtemperare noluit,
stultum esse, inquit, iudiciũ quæ-
rere cùm possis fugere. Cùmq; dice-
ret aliquis: non igitur fidis patriæ de
te iudicaturæ? Imo, inquit, ne matri
quidem; timerem enim, ne fortè per-

imprudentiam albi calculi loco, nigrum immitteret. *Ælian: lib. 13.* Quæritur num Sicilia Magistratus comprehensum Alcibiadem judicare potuisset? *Resolut: pete ex num. 7. & 8.*

C O N C L U S I O.

II.

Forum competens præse sumptur hic vocatur tribunal, cuius jurisdictioni reus subicitur: nam de foro prima, tritissima regula est. Actor sequi debet forum rei. *cap. si Clericus. 5. hoc tit. L. 2. C. de jurisd. om. Iud. L. ult. C. ubi in rem act.* Reus autem forum sortitur, seu jurisdictioni subicitur, præcipue quatuor modis: ratione *Domicilij. Delicti, contractus, rei in territorio sitæ.*

2. Domicilium forum tribuit: & hoc triplex est. Primum: Respublica. Alterum: Origo. Tertium: sua cuique voluntas facit. Respublica commune domicilium, atque patriam nobis Romam facit sed extraordinarie *cap. ult: de foro comp: L. §. Romæ, ff. de excus: test: ut propterea advena Romæ repertus, ibidem conveniri potest.*

fit, quacunq; ex causa seu delicto agatur, etiam alibi commisso. *L. 2. §. Legatis L. 24. & 26. ff. de jud: exceptis Legatis evocatis, judicandi aut testimonii dicendi gratia.* Item qui appellandi, tutelæ reddendæ, petendæ restitutionis in integrum causa, aut in negotiis Ecclesiæ suæ, Romam venerunt: his enim nisi periculum in mora sit; jus litem revocandi domum suam datum est, ad forum nempè domicilii, ubi melius instructi sunt; *cit. cap. ult. cit. L. 2. §. Legatis, & L. 8. 24. 25. & seq. ff. eodem.* Unde hæc revocatio dicitur exceptio fori declinatoria ratione personarum.

3. Origo in ea cuiq; civitate domicilium tribuit, in qua Pater oriundus est, vel in qua quis à Matre non transeunte tantum, aut ad breve tempus commorante, (si alibi domicilium fixum habuit) sed inhabitante natus est *L. Cives. 7. C. de incolis lib. 10. L. assumptio 6. §. 1. L. 11. §. Patris, & §. in adoptiva. ff. ad municip.* Et licet migraverit originarius, constituto alibi lare; in loco tamen originis si reperiatur, conveniri potest. *L. incola 29. ff. ad municip: L. pen: C. de incol, Gail: lib. 2. obs: 36. contra Menoch:*

§. presump. 42. n. 5. Verum licet domici-
 lium originis conferat diversos effectus,
 ut ad Ordines suscipiendos ab Episcopo
 originis, non minus quàm ab Episcopo
 beneficii aut domicilii, attamen in ordine
 ad jurisdictionem acquirendam, quàm
 maximè spectantur domiciliū habitatio-
 nis, aut beneficii residentiam postulantis
 quod sua cuique voluntas domicilium fa-
 cit, ubi larem, rerumq; suarum fortunam
 constituit, *L. Cives. 7. de incolis.* Ratio: quia
 hoc absolutè jurisdictioni hominem sub-
 jicit: at verò domicilium originis secun-
 dum quid, ut scilicet conveniri possit ibi
 duntaxat si in loco præsens sit ut docet
Barth. incit. L. assumptio. Quin imo testat-
 ur *Gail. lib. 1. obs. 36.* in Germaniâ nostrâ
 per arbitratoriam domicilii mutationem
 amitti jura originalia, tum quoad mune-
 ra, & præstationes, tum quoad jurisdic-
 ctionem, adeò, ut in quibusdam civitati-
 bus ob hanc liberationem, quidpiam se-
 cundum bonorum æstimationem pensan-
 dum fit. *L. domicilium. 20. ff. ad municip.*

4. Si petas prærogativam domicilii habi-
 tationis in quo sistat? *Dico* in duobus po-
 tiff

tissimum. i. quod Judex habitationis domicilii jurisdictionem habeat in personā, etiam dum extra territorium, seu diœcesin moratur: cū enim absolutè subdita sit, & non secundum quid, non tollitur ei⁹ subjectio per egressum: Unde etiam absentem constringere potest *arg: cap. cum contingat. 13. de foro comp:* non quidem citatione reali, seu captura (hoc enim actu judiciali violaretur jurisdictio aliena) sed verbali: quippe quæ in proprio territorio decernitur, licet eius intimatio per nuntium foris fiat. Atq; hac ratione Clericus v. g. per præceptum ac sententiam Episcopi etiam extrà territorium præcipientis, propter contumaciam excommunicari potest. *Laym: lib. 1. tr. 5. p. 1. c. 4. n. 7.* Dico deinde, quod subditus ratione domicilii extra territorium delinquens (nisi à Judice delicti præventus fuerit) citari, puniri, imò ob contumaciam etiam absens excommunicari possit à Judice domicilii. ut benè *Ioan: And: & Imola in cap. 3. de foro comp. Vide Titulum 2. cap. 3. conclus: 4.*

5. An quasi domicilium vim aliquam conferat? *Rectè*, si enim habitatio transf-

feratur animo consistendi, negotii causa
 ad tempus non breve, sed ultra medium
 annum, forum sortiuntur, videlicet stu-
 diosi, famuli, milites, præsidarii, &c. ut
 interim dum ibi agunt conveniri possint
 super contractibus, & delictis etiam alibi
 commissis, per *Gl. in L. 2. C. ubi de criminibus*
Abb. in cap. Clericis. n. 5. & cap. cum con-
tingat n. 29. de foro comp. Quod & in pœni-
 tentiæ foro atque Sacramentorum (ex-
 cepto Ordinis) administratione locum
 habet. *Sanch. lib. 3. de Matr. disp. 23. n. 11*
 adeò ut talis persona si alibi domicilium
 saltem paternum fixum habeat, utriusque
 Parocho v. g. sua peccata confiteri possit
 Idemque procedit, & longe magis si qui
 pluribus in locis plenè instructus sit, ne-
 min⁹ in uno loco, quam in alio loco com-
 moretur, totidem locis domicilium ha-
 bere censetur. *L. 5. & 6. §. pen. L. 27. §. 1.*
ff. ad municip. tametsi Labeo existimet
 huiusmodi nusquam domicilium habere
 quod verum est in casu, quo quis domici-
 lio proprio relicto navigat, vel iter faci-
 quærens quo se conferat, aut ubi se con-
 stituat. *L. eius 47. Celsus in fin. ff. ad munic.*

6. Ratione delicti advena eius Judicis
 forum fortitur, in cuius territorio delin-
 quit. *cap. postulasti 14. & cap. ult. de foro com-
 pet. L. 1. & Authen: C. ubi de criminibus.* in-
 tellige contra leges juris communis aut
 divini: ut si v. g. peregrinus blasphemet,
 carnes interdicto die comedat; non au-
 tem si delinquat, aut contrà leges huma-
 nas peccet particularis diœcesis: certè pe-
 regrinus eo in loco carnes comedens ex-
 communicationem, si fortè in pœnam e-
 dentium statuta sit non incurret: cum nō
 teneatur generalibus sententiis ac statu-
 tis loci propriis *Laym: lib. 1. tr. 5. p. 1. cap. 4.
 tr. 4. cap. 12.* Nec obstat quod in foro Sa-
 cramentalis pœnitentiæ, non ita, ut in ex-
 terno subjiciatur alicui; in cuius diœcesi
 aut Parochia deliquit: quia in externo fo-
 ro Reus Rempublicam offendit, ut pro-
 inde ibi puniri debeat ubi deliquit, ad a-
 liorum exemplum. *Auth: ut nulli iudicium
 §. si verò quis collat. 9.* At verò iudicium
 pœnitentiæ tendit ad abolendam offen-
 sam DEI, & ideò à proprio Pastore fieri
 debet, *cap. omnes utriusq; sexus. de pœn. & re-
 med:* quem Deus ut ministrum, seu Vica-
 rium

rium homini constituit. *Abb: in cap. contingat de foro comp.* Id verò peculiare est in vagis, seu nullibi fixum domicilium habentibus, quod in externo foro puniri possint, & in sacramentali absolutionis foro judicari de delictis ubicunq; commissis: quare dici solet, *quod vagus ubiq; forum sortitur. G. in L. 1. (ubi de criminibus.) Covar: in pr. q. cap. 11. n. 17.*

7. Occasione dictorum controverti solet: Si in Diœcesi Salisburgensi mandavit Caius famulo percussorem Clerici, ea autem in Viennensi facta sit, utrius Judicis sit cognitio? *Placent Abb. in cap. ult: 27. Fel: n. 14. de foro comp.* docentes Caium fieri subjectum Episcopo Viennensi, quia locus cædis, non etiam mandati spectandus est. Idemq; docet *Clarus in practicis. q. 38. n. 7.* de ratum habente quod suo nomine in aliena Diœcesi homicidium commissum est. Sed & idem aliqui sentiunt, si in alterius Provincia inchoatum, in alterius consummatum sit scelus, v. g. alibi tormentum excussum, alibi occisus homo, alibi falsum instrumentum scriptum, alibi productum: vel alibi rapta, alibi stuprata.

prata, alibi vinctum, alibi spoliasti: *Barth: L. libellorum n. 7. ff. de accus.* Præstat tamen ut dicamus, reum in huiusmodi casibus ab utroque sæculari iudice aut Ecclesiastico, si reus sit Clericus, citari, ac puniri posse, & locum dari præventioni, sicut si quis in confiniis hominem occidat. *Abb: cit. cap. ult. n. 25. Clarus §. fin: q. 38. num: 9. Farin: n. 46.* Falleris extendendo prædictos casus ad casum in quo vulnus homini in hac Diœcesi infixisti, qui inde abiens, mortuus est in altera: præferendum namque asserimus Iudicem loci in quo percussio facta est: eâ nixi ratione, quod ibi censeatur commissum delictum, videlicet homicidium, ubi causa efficax posita est. *Barthol: loco citat. arg: L. 21. ff. ad L. Aquil.* Atque hæc faciunt ut intelligamus Ecclesiam pollui per injuriosum, & notorium homicidium, aut sanguinis effusionem, si percussio hominis in Ecclesia facta sit, tametsi is foras se recipiens ibi sanguinem fundat, aut moriatur: non pollui autem Ecclesiam si foris percussus intro se recipiat, & moriatur, vel sanguinem fundat. **ex communi DD.**

8. Altera controversia est: An si Clericus in hac Diœcesi crimen committens, ob quod spectato communi jure puniendus sit, citatione præventus fines loci, in quo deliquit excesserit: ab Episcopo alterius Diœcesis, in qua delinquens degit, aut latitat, citari ac capi possit? *Respondetur posse: per L. si cui 7. §. ultim. ff. de accusat. & Auth: ut nulli iudicium. §. si verò collat: 9. non quidem ut eum ipsemet puniat, (nisi consuetudo regionis, de quo infra, permittat Gail: lib. 1. de pace pub: cap. 16. n. 30.)* Sed ut eum ad Episcopum delicti, seu potius domicilii, aut beneficii remittat; quia idem etiam in seculari foro servatur, si territoria sub eodem Principatu sint: ut constat *ex cit. Auth: & Covar: pr. q. cap: 10. n. 11.* constat autem Diœceses omnes sub eodem Principe, videlicet Papa, qui publica lege Clericos facinorosos constringi ac puniri jubet. *cap. 1. de off. ord: cap. etsi Clerici. 4. de iudic.* Igitur unus Episcopus alteri auxilium præbere potest, & sæpè debet: præsertim si reus contumaciter in censura, juris aut hominis perseveret, cum continuo delinquat, & Ecclesiam offendat; consequens

quenter subiacet aliquo modo Episcopo
loci, ubi moratur, saltem ut ad emenda-
tionem, & absolutionem petendam com-
pelli possit.

9. Sed quid si ministri justitiæ Reum
persequentes in fuga deprehendere non
possint, nisi limites jurisdictionis alienæ
ingrediantur: quid facto opus? *Respondeo*
desistere debent post fines proprios: quia
capturam realem exercendo in territorio
alieno jurisdictionem invaderent. Quare
tali modo captus contra jura, statim rela-
xandus esset teste *Gail: cit. lib. 1. c. 16. n. 25.*
ex communi DD. Nisi sint latrones, prædo-
nes, aut similes pacis publicæ violatores.
Multoq; magis id procedit de Religiosis
fugitivis, aut apostatis, quod à Prælato
Ordinis, aut ex mandato eiusdem, ubiq;
capi, & reduci possint. *Bald:* communiter
receptus in *L. i. C. ubi de curiali;* ob per-
sonalem eorum obligationem. Idemque
est de conjuge ergà fugiētem conjugem,
& de Domino erga servum, seu mancipi-
um. Alii verò, ut dictum, si in fuga lati-
tent, ita ut citari nequeant, aut ad eos ci-
tatio pervenire non possit; juxta *Panor:*
in cap:

in cap: fin. b. t. citabuntur per edictum in loco delicti promulgandum, & valvis portarum, vel Ecclesiarum affigendum: per ea, quæ habentur in Nov. nulli iudicum. §. si quis vero: ad hoc scilicet, ut missio fiat in possessionem bonorum, quæ in loco delicti habet, non ut quidquam in eius personam statuatur. Panor. cit. cap. fin. n. 6. Et si crimen fuerit atrox, poterit Iudex delicti requirere iudicem domicilii seu loci, in quo degit, aut latitat ut ipsum citet, & remittat: eiq; Iudex rogatus (si nondum ipse castigaverit eum præmissâ summariâ cognitione super veritate delicti) obsequi debet & delinquentem remittere, ex juris communis dispositione: quâquam hodiè plurib⁹ in locis de consuetudine contrarium servetur: si verò crimen levius sit, non habet locum remissio, sed delinquens ubicunq; reperitur condignâ pœnâ punitur. L. 1. C. ubi de Crimin.

10. Verum à minori ad maius procedendo, Iudex ordinariè loquēdo non potest sententiam pœnæ inflictivam extendere extra territorium aut Diœcesin suam; ex com: DD. in L. relegatorum. 72. §. 1.

quod.

quoddam genus. ff. de interdicit: ubi aiunt, quod Iudex non potest aliquem relegare ad locum non subjectum jurisdictioni: quia executio est actus jurisdictionalis, qui extra territoriū fieri nequit, c. 2. de const: in 6. Nisi alter Iudex ad cuius forum sententia dirigitur, eam exequi paratus sit: ut si Clericus ob crimen condemnetur ad fodinam alterius Diocesis: aut nisi pœna crimini decreta sit: per Legem utriq; Judici obseruandam, tunc illata à Iudice delicti, executioni dabitur à iudice domicilii, vel beneficii, si ad eum locum referatur; cap: postulasti. 14. de foro comp. Exemplo sit, Canon Ecclesiæ jubet, cap. Presbyt. 12. dist. 81. Clericum ob crimen perjurii, incestus, aut adulterii ab officio & beneficio deponi: accidit autem ut alterius Diocesis Parochus hic in crimine deprehensus sit: potest quidem Episcopus Neostadiensis eum remittere ad Ordinarium suum, sed non tenetur. Igitur hoc casu Episcopus delicti infliget pœnam depositionis, aut privationis: cit. cap: postulasti: alter autem Episcop^o exequi debebit juxta Canonis præscriptum actualiter hominem à Parochia remo-

remo-

removendo. Neque hoc casu Episcopus Ordinarius hominem post actam poenitentiam restituere poterit: nisi Episcopus alter consentiat; seu à se latam sententiam relaxet. *arg. cap: pastoralis. 11. §. præterea de off. Ordin. ubi Abb: & alij docent: Quòd censurâ & sententiâ judiciali ligatum, is solùm absolvere possit, qui eam tulit, aut eius successor, aut superior.*

11. Infero, si Episcopus Clerico beneficiario suo pte arbitrio, ob contumaciam, aut crimen, inferat privationem, aut suspensionem à beneficiis, extendetur hæc poena duntaxat ad beneficia Diocesis. *Felin: postulasti de foro comp.* Nisi poena, aut censura, seu per legem, seu per hominis sententiam inflictâ, afficiat personam absolute, non in ordine ad locum. Talis est excommunicatio, quæ territorio non clauditur, sed sequitur personam, velut lepra leprosum. Item interdictum personale. *Abb: in cap. postulasti. n. 11. cap. ad reprimendam. n. 2. de off. Ord. vel si cui ingressus Ecclesiæ interdictus sit. capit. 15. & 20. de sent. excom: in 6.*

12. Sed & depositio absolute illata
Cle-

Clericum inhabilem reddit ad quaecun-
 que beneficium retinendum, aut acqui-
 rendum, nisi cum eo dispensetur: *Suar. de*
Conf: disp: 31. S. 1. num. 5. Sic & ad mortem
 damnatus, adeoq; libertate privatus, pœ-
 nãq; servus effectus, & publicè condem-
 natus de crimine, quod infamiam infert,
 v. g. de furto, ubiq; locorum infamis, aut
 pœnæ servus permanebit. *Barth: in L. sunt*
quidam. 19. ff. de pœnis. Abb. cit. n. 11. & con-
stat ex L. non potest. 63. ff. de furtis.

13. An Advena in alieno territorio de-
 linquens puniendus sit secundum statuta
 & consuetudines loci delicti, an domici-
 lii? *Respondet Barth: in L. 1. n. 20. Bald: ibid.*
n. 22. C. de sum: Trin: Si factum in utroq;
 loco seu communi jure prohibitum sit,
 tunc puniri debet secundum statuta loci
 in quo deliquit: quia delinquendo sub-
 ditus fit jurisdictioni. Nec obstat: tametsi
 nesciat pœnam statuti; quia consentien-
 do voluntariè in delictum, interpretativè
 consentit in pœnam, ut propterea per
 quandam consequentiam obnoxius fiat
 pœnæ, nisi ea valdè extraordinaria sit, aut
 nisi censura in pœnam lata sit, quæ id spe-
 ciale.

ciale habet, ut nunquam ab ignorante incuratur, nisi ignorantia crassa aut supina sit: ita Barth. cit. Sed hujus opinio merito nobis displicet quoad eam patrem, dum asserit: ignorantiam pœnæ lege statutæ in censuris tantum, non autem in aliis excusare, ab incidentia pœnæ: quia consensus interpretativus in pœnam non est admittendus formaliter, quando non est consensus, in delictum formaliter, prout talis pœna causa est: sed committens voluntariè delictum, quod nescit inevitabiliter causam esse talis pœnæ non consentit in delictum formaliter, ut causa est, ergo. Et est sententia non tantum Felin. sed etiam Soar. To. 5. in 3. p. d. 4. S. 9. Sanchez lib: 9. de matr: disp: 32. n. 17. Host: cap. à nobis i. de sent: excomm.

14. Ratione contractus, vel quasi contractus, qui incola non est, tum demum forum sortitur, si in loco moram trahat. cap. ult: & cap. 1. h. t. in 6. Fel: in cap. ult: de foro comp: vel inibi negotium aggressus sit, vel tabernam; officinam, aut hortum conduxerit ad vendendum. L. hæres 19. S. proinde. ff. de jud. Nisi contractus comple-

men-

mentum, & solutio in alium locum destinata sit, quia tunc non in loco contractus celebrati, sed in destinatae solutionis loco forum sortitur. *L. contraxisse. 21. ff. de act: & oblig: L. 1. C. de jurisd. L. unica C. ubi conven: qui certo loco dare promisit. Covar. pr. q. cap. 10. Nam veluti contraxisse unusq; in eo loco intelligitur, in quo ut solveret se obligavit. L. 21. ff. de oblig. & act.* Alioquin verò peregrinus, aut Mercator præcisè ex contractu, quem fortè transiens, aut non diu moraturus in loco instituit, inibi conveniri non potest, nisi de fugâ; aut de fraude suspectus sit: & tum cogi poterit ad satisfaciendum, quòd solvere velit in loco domicilii: *Gl: in cap. 1. de foro compet: §. contrahentes, & §. proinde ver. debeat.* quia durissimum certè foret, quotquot locis quis navigans vel iter faciens delatus est, tot locis conveniri. *L. haeres: 19. ff. de jud: Gail: 2. obs: 36. n. 44.*

15. Unde qui ratione contractus, aut etiam ratione delicti forum sortitus est, non est subditus absolutè, sed tantùm in ordine ad locum dum ibi existit. Quare si egressus sit ex territorio, desinit esse subditus, quoad personam; ita ut ad compa-
ren-

rendum personaliter per citationes, aut censuras compelli non possit. *cit. §. contrahentes. ubi Anchar: Innocent: Abb. & alij.* Si autem requisit^o, ceu citatus contumaciter non compareat, neq; satisfaciat, fieri potest missio in bona eius, si quæ in loco contractus habeat, juxta *cit. §. contrahentes: & Donell: cap. 14. com: 14. & 15. Gail: 2. observ: 36. n. 14.* Sin minus, decernetur missio facienda in bona alterius Diocesis aut territorii, ad requisitionem Judicis Ordinarii eiusdem loci. Id verò solum discrimen est inter subditum ratione delicti, & subditum ratione contractus, quòd ille spectato communi jure remittendus sit ad Judicem delicti, si sub eodem Principe sit, at verò in contractibus non est locus remissioni.

16. Dubitabis de eo, qui per citationem à Judice competenti in loco contractus præventus est, forum illius in ea causa declinare possit? *Respon: Negativè, & constat ex cap. proposuisti. 19. de foro compet.* ubi expressè: quòd legitime citatus tenetur coram Judice citante causam proficere, qui, non obstante quod post citationem
forum

forum mutaverit: quia ubi Judicium cæ-
 ptum est, ibi finiri debet. *L. ubi acceptum.*
30. de jud: & patebit ex dicend: tit. de litis cont.
 Itaq; etiam si aliquis solum per accidens,
 videlicet ratione contractus aut delicti
 subjectus sit, si tamen dum in territorio
 existeret ab Ordinario loci citatus fuerat:
 postea egressus, iterum citari, atque etiam
 absens ob contumaciam excommunicari
 potest. *Felin: in cit. cap: ult. de foro comp. n. 4.*
 Quod non procedit in subdito ratione
 domicilii: tamen si enim hic solo egressu
 ex territorio, animo mutandi domiciliū,
 jurisdictione liberetur: *per cap. proposuisti.*
h. t. ex com. DD. Abb: n. 7. excipi tamen de-
 bent hi casus. I. Si citatione præventus
 sit, antequam egrederetur. *cap. proposuisti*
cit. II. Si in loco domicilii contractum
 instituerit; tunc enim in actoris optione
 est illum cōvenire in loco domicilii prio-
 ris, vel posterioris, præterquam si quis u-
 nâ cum jurisdictione; etiam statum mu-
 tet, videlicet Clericus ordinetur, vel Re-
 ligiosus fiat. *Felin: cit. cap. proposuisti, num. 1.*
 tum ratione contractus antea instituti, si-
 militer ratione delicti commissi (dum-
 modo

modo à Judice sæculari per citationem præventus non fuerit.) coram Ecclesiastico Judice conveniendum esse docet *Laym. lib. 4. tr. 7. cap. 4. q. 3.* Sed probabilius tenemus laicum patrato delicto factum Clericum aut Religiosum, etiam animo subtrahendi se à foro sæculari, & cum injuria Judicis sæcularis, à quo per citationem præventus est, fieri subditum Judicis Ecclesiastici, non autem sæcularis: quia videtur id decisum in *L. qui cum uno. §. reus. ff. de re militari:* ubi habetur, quod *capitalis criminis accusatus, si efficiatur postea miles à Judice militia puniri debet.* idemque habet *L. qui postea. ff. de judicio.* Hoc ergò posteriori longè jure procedere debet in Clericatu, quo quis cœlesti militia sese adscripsit: & confirmatur opinio nostra exemplo confugientis in Ecclesiam delicto commisso, etiam factâ accusatione citatione &c. cuius Ratio est: quod utantur jure suo, & privilegium exemptionis à foro sæculari absolutè & sine ulla restitutione favet Clericis: ut proinde ubi lex non distinguit, neq; nos distinguere debeamus. *L. de pretio ff. de public. in rem act.*

17. Idemq; videtur dicendum quoad Clericos, quos ante mutationem status sententia occupavit in loco domicilii. v. g. Episcopus ob præcedens aliquod delictum sententiam tulit aut particularem: *Nisi Titius, qui rem abstulit, intra mensem satisfecerit, in excommunicationem incidat.* Aut generalem: *Qui hanc rem abstulit, nisi intra mensem restituat, excommunicatus sit.* Neutro modo in excommunicationem labetur injustus rei detentor, aut damnificans, si interea statum cum domicilio mutaverit, quandoquidem in personam à jurisdictione alterius exemptam sententia cadere non potest. Porrò extra controversiam est: si nudum præceptum impositum sit subdito, v. g. Clerico Sacerdoti, ut quot diebus sacrificet (nullâ eius præcedente culpâ) postquam is præcipientis jurisdictione solutus fuerit, etiâ à præcepto liber erit. *Sair. lib. 1. cap. 11. n. 19.*

18. Modus fortiendi forum *ratione rei, seu possessionis in territorio sitæ*, longè à præcedentibus diversus est; quia nunquam parit obligationem aut actionem personalem. *cap. ult: de foro comp: L. ult: C. uti in rem*

rem

rem actio: Sed tantum realem, quæ quidem institui potest non tantum ubi res controversa sita est, sed etiam ubi reus domicilium habet. *L. ult. C. ubi in rem actio. L. 10. ff. de rei vind: L. 38. ff. de jud: v. g. Nobilis Græcensis quispiam habeat ædes Viennæ, non est subdita persona; sed ædificium ratione soli: quare nec dabitur actio personalis coram Magistratu Viennensi ad aliquid dandum, vel faciendum v. g. ut ædes quæ donatæ dicuntur, donatario tradantur, sed tantum actio realis si alius ædes ut suas vendicet, vel hypothecæ nomine obligatas asserat: & hæc ipsâ actione reali intentatâ, Persona secundum se constringi, aut ut contumax damnari non potest. Ioan: And: cit. cap. ult.*

Sed tantum realiter, ut si non compareat actor mittatur in possessionem ædium *cap. ult. ut lite non contest: §. ult.*

19. Neque distinguimus inter res mobiles, vel immobiles, ut *Accur. in cit: L. ult.* quasi res mobiles vindicandæ sint, ubi domicilium reus habet: immobiles vel ubi domicilium habet, vel ubi sitæ sunt quia ut benè Salicet. & Azo citata lex *ult.*

ma loquitur generaliter, ideoq; de utrifq; intelligendam rebus asserunt, juncta L. 10. & seq. ff. de rei vind: L. 38. ff. de jud: Authen. quia in provincia. C. ubi de Crim. Nec interesse putamus inter singularem vindicationem, & petitionem hæreditatis. Hæc quoq; vel ubi domicilium reus habet, vel ubi bona hæreditaria sunt; instituitur. L. un. C. ubi de hered: L. 26. & 28. ff. de jud: Accurs: ex communi DD. ad dict: L. un.

20. Sed etsi legatum, vel fidei commissum actione in rem petatur, verius est secundum propositam regulam, vel in loco domicilii, vel rei sitæ agi posse. *Vultei.* ad L. un. C. ubi fideicom. pet. oport. n. 15. & 30. Neque urget, si dicas: res mobiles non posse dici sitas propriè, atque ideo ratione rei mobilis, in alieno territorio forum obtineri non posse; quia nusquam jura sic limitant. Non etiam ad rem dices exigi, ut reus in eodem loco reperiatur ad hoc, ut actio in rem institui possit, quia nihil interest utrum in eo loco reperiatur reus, nec ne? ut benè *Azo.* & *Accurs.* in cit. L. ult.

21. Si actio mixta sit, quam quis exercere vult, veluti familiæ erciscundæ, com-

E muni

muni dividendo finium regundorum
 existimat. *Barth: ad L. ult: C. ubi in rem*
 idem respondendum quod de actione in
 rem: nec obscure id Bald. probat *L. un: in*
fine. C. ubi de hered: & Cuiac: in nov. 96. Si
 missio in rem postuletur, verius videtur
 ibi tantum postulandam esse, ubi res sitæ
 sunt, quarum possessio postulatur. *L. un: C. ubi de hered: L. cum unus. 12. §. 1. ff. de*
reb: aut jud: poss: Barth: Cuiac.

22. Difficilis quæstio est: utrum statu-
 tum personas habilitans, vel inhabilitans
 circa contractus, vel testamenta, exten-
 datur etiam ad bona extra territorium
 sita, idq; respectu subditorum tantum, an
 verò etiam peregrinorum pro temporibus
 ibi commorantium? Respondet *Barthol.*
L. 1. n. 25. & 37. C. de Sum: Trin. Si statutum
 directè disponat circa formam actus v. g.
 ut ad testamentum sufficiant testes duo
 valere testamentum ita confectum, seu
 ab incola, seu à peregrino quoad omnia
 bona, ubicunq; sita sint. Respondet
 secundò *Bald: in cit. L. 1. n. 18. & alij.* Si
 statutum habiliter personas jure communi
 ni inhabiles, v. g. ut filius familias testa-
 me

mentum condere possit; vel inhabilitet personas jure communi habiles, v. g. ut uxor marito per ultimam voluntatem relinquere nihil possit: utroque casu videtur extendi etiam ad bona alibi sita: quia dispositio statuti directè non fit de bonis, sed de personis, quatenus in hoc territorio testamentum condunt. Respondet tertio. *Sanch: lib: 3. de matr: disp: 18. q. 4.* Non esse in probabile, quòd etiam peregrini tali statuto, vel consuetudine habilitante personas ad contrahendum vel testandum frui possint, sic enim ait docere *Barth: cit: L. 1. n. 26. Bald: n. 13.* quod advena in locis, ubi Trid: Concilium non obligat, validè contrahat matrimonium absque Parochi præsentia. *Addo* tamen inhabilitatem testandi peregrinos non contrahere ex statuto loci, cuius jurisdictioni non subjiciuntur: quia licet se legibus ac moribus eorum, inter quos morantur accomodare possint in favorabilibus, non tamen obligantur in odiosis. *Laym: lib: 1. cap: 12.*

23. An statutum in provincia, ut masculi succedant exclusis foeminis exten-

datur bona extra territorium sita? & num
 incolas tantum obligat, an etiam exter-
 nos, vel advenas? Resp: 1. Si statutum
 directè disponit de rebus, v. g. *possessio-
 perveniant ad masculos fœminæ autem dote mo-
 deratâ contentæ sint*, non extenditur ad pos-
 sessiones extra territorium sitas: obligat
 autem jam extraneos si in regione posses-
 siones habeant; *Barth: ex comm: in cit. l. 1.*
 Resp: 2. Si statutum absolutè disponat de
 personis v. g. ut masculi in hæreditatibus
 succedant fœminis exclusis, tum peregrin-
 os & extraneos non comprehendi. *Barth:
 thol: ibid. Felin: in cap. ult. n. 4. de foro com-
 sed erga incolas, seu subditos videtur
 extendere ad bona etiam alibi sita. sup-
 conclus: præced: resp: 2. contra Barth.*

24. Tali tamen statuto inhabilitant
 personas ad donandum vel testandum
 berare se possunt incolæ si extra territor-
 um egressi alibi, ubi lex non viget, actum
 perficiant. *Sanch: cit. q. 4. cont: Barth: Bald:
 in l. 1. C. de Sum: Trin.* Et valebit actus saltem
 mero jure (quandoq; autem ob fraudem
 rescindi poterit) cum hoc discrimen
 inter statutum & Superioris præceptum

vel sententiam, quòd statutum proximè ac directè territorium afficiat, atq; exinde tendat in incolas, seu commorantes intra territorium: Sententia autem & præceptum, proximè tendit ac directè in personas subditas, earumque ossibus hæret. Quamobrem nihil obstat, quo minus Episcopus peregrinatus Clerico suo præcipiat, ut in certo loco extra Diocesin consistat, inibi ne ludat, potitet. At verò statutis suis non potest obligare Clericos, dum extra commorantur. Sed alia ratio est de Religiosis, quorum leges & statuta Ordinis, non sunt certi territorii: cum fundata sint in personali eorum obligatione ac voto: quare dici solet, quod *totus mundus sit Prælati Ordinum pro territorio*, erga subditos Regulares. *Syl: ver: excom: 2. n. 15. & alij.*

25: Dubitatio consequitur quoad eum, cui confiscatio bonorum ob crimen illata est, an pœna extendi censeatur ad bona, quæ alibi possidet. Distinguendum: vel diversa loca eidem Domino, seu Magistratui immediatè subsunt: tunc omnia ipsi applicabuntur. Vel non eidem,

sed diversis subsunt; & tunc refert utrum
 pœna confiscationis reo inferatur ex le-
 ge, quæ utriq; loco communis sit, an ex
 statuto proprio: priore casu Judex loci, in
 quo reus condemnatur, confiscabit om-
 nia bona mobilia: immobilia verò bo-
 na, quæ reus possidet, in suo territorio:
 alter verò Magistratus, alia immobilia
 bona. Posteriore autem casu bona extra
 territorium posita confiscationi subiecta
 non sunt. ut benè *Clarus q. 7. 8. n. 27. Bal-
 in L. 1. n. 26. C. de Sum: Trin: Farinacius. de
 de heresi. q. 190. n. 166.*

26. Non placet sententia *Innocentij: in
 cap: postulasti, 14. de foro comp: quem sequitur
 ibid: Abb: n. 16. contra Host: & Ioan And. ibi-
 dem.* Si Magistratus statutum condat, ut
 ob crimen adulterii v. g. possessiones cri-
 minosi confiscentur, quod afficiat etiam
 possessores extraneos, & alioquin non sub-
 ditos, eò quod in rem & non in personam
 conceptum sit. Verumtamen intentio
 statuentium, & effectus statuti confide-
 rari debet potius, quàm eius verba. Ap-
 paret autem qualitercunque verba con-
 cipiantur, causam statuendi esse crimen
 adeo

adeoque tam in statuentium, intentione, quam effectu, statutum esse pœnale, quo extranei obligari non possunt. Id rectè docet idem *Innocent: cap postulaſti cit.* Si extraneus, qui sub hoc Magistratu possessiones habet, extra provinciam Magistratû offendat, aut subditos eius, quòd eum punire non possit in possessionibus: Sed imprimis pro illata injuria satisfactionem petere debet à delinquente, & Superiore eius: qui si satisfacere negligant, tum demum permissum erit apprehendere bona offendentis, donec satisfactum sit. Quod etiam in tributis fieri consuevit, ut si ea extraneus possessor Principi non pendat, eius ratione possessiones in locofitæ apprehendi possint, quippe cum tributorum nomine obligatæ censeantur. *Bald: in L. jubemus nullam. 10. C. de SS. Eccles.* *Abbas in cit. cap. postulaſti n. 12.*

27. Difficultas restat celebris, an Actor qualitatem fundantem jurisdictionem Judicis, expressè allégare debeat: Resp. cum *Innocentius in cap. cæterum. num. 2. de Iud:* Si qualitas fundans huiusmodi jurisdictionem Judicis, quæstioni principali

intrinseca sit & imbibita, sufficit, ut eam Actor expressè vel implicitè alleget: Ut si Clericus laicum coram Judice Ecclesiastico conveniat, quod ex Ecclesia quidpiam surripuerit, is verò absolutè neget delictum; fundata erit jurisdictione: cum hæc ipsa causa sacrilegii (quæ est mixti fori) principaliter agatur, & super ea lis in Actorem & reum contestanda sit. Sin autem qualitas fundans jurisdictionem Judicis non principaliter deducatur in iudicium, ideoq; causa intrinseca non sit, sed accessoria: tunc prius, saltem extraordinariè cognoscendam esse, quam ad causam judicialem cognitionem deveniatur, censet Barth: in *L. prescriptione. n. 7. & 8. C. Si contra jus, vel utilit. pub:* Ut si aliquis extraneum coram Civitatis Judice conveniat super contractu, aut delicto, & ipse neget se hoc in territorio contraxisse, aut deliquisse. Vel si quispiam, tanquam Clericus, coram Ecclesiastico Judice conveniatur super delicto pecuniario, is verò excipiat se Clericum non esse, aut fori Ecclesiastici privilegio non gaudere, tum Judex ante omnia hoc dubium examinare debet,

debet, ut eius jurisdictio in ordine ad causam principalem fundata sit. ita *Bartholus cit. Domin: in capit. 1. §. contrahentes ver. sed quid si contra Iason: in lib. cum quadam. n. 2. ff. de jurisdictione.*

TITULUS. II.

DE CITATIONE, SEU IN JVS
Vocatione.

CASUS.

Cum Demostheni vetarent Athenienses in concione verba facere: pauca habere se ait, quæ ipsis referret. Quibus conticescentibus: Adolescens inquit, sub æstatis tempus asinum cuiusdam Athenis Megaram usque conduxit. Flagrante meridie sole, uterq; asini umbrâ quærebat se tegere, repellebatq; alter alterum: atq; hic locasse prætendebat se asinum, non eius umbram: qui eum conduxerat, omnem eius usum suum esse. Quibus narratis cæpit abire Demosthenes: retinentib⁹ eum